

فاطمه امیری

کارشناس فرهنگ و تمدن اسلامی، آموزگار

جنگ سایه

تهدیدی نامرئی و ضرورت آگاهی معلمان و دست اندرکاران آموزش

مقدمه

در عصر دیجیتال، جنگ‌ها دیگر تنها با سلاح‌های فیزیکی صورت نمی‌گیرند. امروزه «جنگ فضای رایانه‌ای (سایبری)» به یکی از خطرناک‌ترین تهدیدهای امنیتی تبدیل شده است. این نوع جنگ، با حمله به زیرساخت‌های حیاتی، سرقت اطلاعات حساس و انتشار اخبار جعلی، امنیت ملی و حریم خصوصی افراد را هدف قرار می‌دهد. معلمان و دست اندرکاران نظام آموزشی، به عنوان الگوهای دانش‌آموزان و نسل آینده، باید با ماهیت این جنگ، روش‌های مقابله با آن و شیوه‌های آموزش ایمنی فضای رایانه‌ای آشنا باشند.

جنگ فضای رایانه‌ای چیست؟

جنگ فضای رایانه‌ای به استفاده از فناوری اطلاعات و فضای مجازی برای حمله به سامانه‌های رایانه‌ای، شبکه‌ها و داده‌های حساس گفته می‌شود. این حمله‌ها را ممکن است دولت‌ها، گروه‌های وحشت‌افکن (تروریستی) یا رخنه‌گر (هکر)های مستقل انجام دهند و با هدف‌های گوناگونی مانند «تخریب زیرساخت‌ها، سرقت اطلاعات محرمانه، ایجاد اختلال در خدمات عمومی یا تأثیرگذاری بر افکار عمومی» دنبال شود.

ویژگی‌های جنگ فضای رایانه‌ای

۱. نامرئی بودن: برخلاف جنگ‌های سنتی، مهاجمان فضای رایانه‌ای غالباً ناشناس می‌مانند و شناسایی آن‌ها دشوار است.
۲. سرعت بالا: حمله‌های فضای رایانه‌ای در کسری از ثانیه انجام می‌شوند و خسارت‌های گسترده‌ای به بار می‌آورند.
۳. حوزه گسترده تأثیر: هر حمله فضای

ایپسیری

رایانه‌ای می‌تواند هم‌زمان میلیون‌ها کاربر را در سراسر جهان تحت تأثیر قرار دهد.

❖ **۴. هزینه کم برای مهاجم:** اجرای حمله رایانه‌ای نسبت به جنگ فیزیکی هزینه کمتری دارد، اما خسارت آن بسیار بیشتر است.

❖ **۵. استفاده از روان‌شناسی اجتماعی:** مهاجمان از روش‌های مهندسی اجتماعی (فرب کربان) برای نفوذ به سامانه‌ها استفاده می‌کنند.

چرا معلمان باید درباره جنگ فضای رایانه‌ای آگاهی یابند؟

معلمان در آموزش نسل آینده نقش کلیدی دارند و آگاهی آن‌ها از تهدیدهای فضای رایانه‌ای می‌تواند در چند زمینه کمک کند:

❖ **حفاظت از اطلاعات شخصی و دانش آموزان** در برابر کلاه برداری‌های اینترنتی.

❖ **شناسایی اخبار جعلی و جلوگیری از انتشار** شایعات که ممکن است امنیت روانی جامعه را تهدید کند.

❖ **آموزش دانش آموزان** در زمینه امنیت فضای رایانه‌ای و تبدیل آن‌ها به کاربران هوشمند فضای مجازی.

❖ **مقابله با حمله‌های فضای رایانه‌ای** به مدرسه‌ها (مانند باج افزارها یا رخنه در رایانامه‌های اداری).

برای مقابله با جنگ فضای رایانه‌ای می‌توان این توصیه‌ها و دستورالعمل‌ها را در اختیار معلمان و مدرسه‌ها قرار داد:

❖ **۱. افزایش آگاهی و آموزش مستمر:** از طریق:

❖ «شرکت در دوره‌های امنیت فضای رایانه‌ای» برای شناخت روش‌های حمله و دفاع.

❖ «آموزش دانش آموزان» در موضوع خطرهای اشتراک‌گذاری اطلاعات شخصی، تشخیص رایانامه‌های درگاه‌های جعلی (فیشینگ) و استفاده از رمزهای عبور قوی.

❖ **۲. ایمن‌سازی دستگاه‌های مدرسه:** از طریق:

❖ «نصب ضد ویروس و دیوار آتش (فایروال)» روی تمام دستگاه‌های متصل به شبکه.

❖ «به‌روزرسانی نرم افزارها» برای جلوگیری از سوءاستفاده از حفره‌های امنیتی.

❖ «پشتیبان‌گیری منظم از داده‌ها» برای مقابله با باج افزارها.

❖ **۳. مدیریت هوشمند فضای مجازی:** از طریق:

❖ **کلیک نکردن روی پیوندهای ناشناس** در رایانامه‌ها یا پیام‌رسان‌ها.

❖ **فعال‌سازی احراز هویت** دو مرحله‌ای برای حساب‌های کاربری مهم.

❖ **استفاده از شبکه‌های خصوصی مجازی** در صورت نیاز به اتصال به شبکه‌های ناامن.

❖ **۴. مقابله با جنگ روانی و اخبار جعلی:** از طریق:

❖ **آموزش تفکر انتقادی** به دانش آموزان تا هر خبری را بدون بررسی باور نکنند.

❖ **معرفی منابع خبری معتبر و تشویق** دانش آموزان به راستی‌آزمایی اطلاعات.

❖ **گفت‌وگو درباره اخبار جعلی** در کلاس درس و تحلیل پیامدهای انتشار شایعه.

❖ **۵. همکاری با نهادهای امنیتی:** با این ملاحظات:

❖ **در صورت مواجهه با حمله فضای رایانه‌ای** (مانند هک رایانامه مدرسه یا انتشار اطلاعات دانش آموزان)، موضوع را به مراجع قانونی مانند پلیس فتا گزارش دهید.

❖ **از نرم افزارهای امنیتی** ای که مراجع رسمی توصیه کرده‌اند استفاده کنید.

جمع‌بندی

جنگ فضای رایانه‌ای یک تهدید جدی اما قابل مدیریت است. معلمان به‌عنوان الگوهای اجتماعی، با آموزش صحیح و رعایت اصول امنیتی می‌توانند در کاهش آسیب‌های این جنگ نقش مهمی ایفا کنند. آگاهی، هوشمندی و مسئولیت‌پذیری در فضای مجازی نه تنها از مدرسه و دانش آموزان محافظت می‌کند، بلکه به امنیت ملی نیز کمک خواهد کرد. فضای رایانه‌ای مانند یک شمشیر دو لبه است؛ اگر هوشمندانه از آن استفاده کنیم، ابزاری قدرتمند برای پیشرفت خواهد بود، اما اگر بی‌دفاع باشیم، می‌تواند به سلاحی خطرناک علیه ما تبدیل شود.

آگاهی، هوشمندی و مسئولیت‌پذیری در فضای مجازی نه تنها از مدرسه و دانش آموزان محافظت می‌کند، بلکه به امنیت ملی نیز کمک خواهد کرد